

VRIENDENLOTERIJ EN
HET CONCERTGEBOUW

Het concert dat u vandaag bezoekt is onderdeel van de VriendenLoterij ZomerConcerten; een divers programma, van klassiek tot pop en jazz, in een zomerse en informele sfeer. Deelnemers van de VriendenLoterij krijgen met hun VIP-KAART 50% korting op concertkaarten voor de VriendenLoterij ZomerConcerten en kunnen met voorrang bestellen. Het Concertgebouw en de VriendenLoterij wensen u een geweldig ZomerConcert!

© Eduardus Lee

npoklassiek.nl

Dat voel je

VRIENDENLOTERIJ
**ZOMER
CONCERTEN**

Dinsdag 19 augustus 2025

Grote Zaal 20.00 uur

Koninklijk Concertgebouworkest
Klaus Mäkelä, dirigent

Luciano Berio 1925-2003

Rendering (1989) (naar Franz Schubert)

PAUZE

Gustav Mahler 1860-1911

Symfonie nr. 5 in cis (1901-02)

Trauermarsch: In gemessenem Schritt. Streng. Wie ein Kondukt

Stürmisch bewegt: Mit grösster Vehemenz

Scherzo: Kräftig, nicht zu schnell

Adagietto: Sehr langsam

Rondo - Finale: Allegro - Allegro giocoso. Frisch

**AVRO
TRO'S**

Dit concert wordt opgenomen
voor rechtstreekse uitzending in
het *Avondconcert* op NPO Klassiek.

ZOMERCONCERTEN.NL

HET
CONCERT
GEBOUW

TOELICHTING

Rendering is een van de gekste stukken van het hele orkestrepertoire. De eerste aanzet kwam van Franz Schubert, enkele weken voor zijn dood in 1828. Het moest een driedelige symfonie worden, maar hij kon die niet meer voltooien. Dat deed de Italiaanse componist Luciano Berio, ruim honderdzes-tig jaar later. Berio, bij wie modernisme en speelsheid vaak hand in hand gaan, had daar zijn geheel eigen opvatting over: hij comple-teerde het stuk niet in Schuberts stijl, maar in die van hemzelf. Het resultaat is totaal vervreemdend, alsof je voortdurend tussen de klassieke en de moderne tijd heen en weer reist. Je hoort Schubert, maar de open plekken in het manuscript zijn door Berio met eigentijdse klanken opgevuld. Het verschil blijkt niet alleen uit de noten, maar ook uit de instrumentatie. Berio gaf in zijn toevoegingen ruim baan aan de klokkenspel-achtige klank van de celesta, een instrument dat in Schuberts tijd niet bestond. Het eindresultaat kun je vergelijken met een oud, stenen paleis dat hier en daar met glas en glanzend staal gerestaureerd is. En als je de ontstaansgeschiedenis niet kent, lijkt het alsof Schubert hier flink aan de paddo's had gezeten.

Mahlers zwerftocht door de geest

Gustav Mahler gaf kennelijk niet veel om privacy. Sterker nog: de inkijkjes in zijn privéleven vormen de essentie van zijn muziek. Jeugdherinneringen, liefdesplezier, jaloezie, doodsangst: het zit allemaal in zijn symfonieën. Ze tonen een scala aan emoties en veranderen voortdurend van stemming en sfeer. Verheven passages kunnen omslaan in 'platte' hoempapa, monumentale klank-massa's kunnen uitdunnen tot intieme

onderonsjes tussen een paar instrumenten. Een Mahlersymfonie is een spiegel van de menselijke ziel, waarin iedereen wel iets van zichzelf kan herkennen. De *Vijfde symfonie* vertelt geen specifiek verhaal, maar is wél een soort zwerftocht door de geest. En – ongewoon bij Mahler – die eindigt triomfantelijk. Zoals hijzelf zei: 'Dit werk toont de mens in het volle dag-licht, op het hoogtepunt van zijn leven.' Aanvankelijk wordt de muziek overscha-duwd door de gezondheidsproblemen waarmee de componist destijds kampte: deel één is een treurmars, deel twee zit vol dreigende klanken. Maar in deel drie, een soort volksdansje, overwint Mahler zijn demonen. Hoogtepunt is het daaropvol-gende Adagietto, een liefdesverklaring aan zijn aanstaande vrouw Alma Schindler. Met enkel strijkers en harp realiseert Mahler hier een bijna extatische sfeer. Het slotdeel neemt je mee naar Mahlers geliefde Alpenland, waar je natuurgeluiden en echo's van walddhoorns hoort. Toen de componist het stuk voltooid had, riep hij uit: 'Kon ik dit maar vijftig jaar na mijn dood dirigeren!' Inderdaad zit er zóveel in dat de muziek niet in één keer te bevatten is. Na de slotnoten heb je het gevoel terug te keren van een verre reis.

Michiel Cleij

BIOGRAFIE

Het **Koninklijk Concertgebouw**orkest (KCO) wordt gerekend tot de absolute wereldtop. Het orkest geeft jaarlijks zo'n tachtig concerten in Het Concertgebouw en veertig op andere podia in binnen- en buitenland. Klaus Mäkelä is artistiek partner. In 2027 wordt hij chef-dirigent, de achtste sinds 1888. Willem Kes, Willem Mengelberg, Eduard van Beinum, Bernard Haitink, Riccardo Chailly, Mariss Jansons en Daniele Gatti gingen hem voor. De Academie van het Concertgebouw-orkest leidt talentvolle jonge musici op; in Concertgebouworkest Young komen verborgen talenten van 14 tot 18 jaar uit heel Europa samen. Het Concertgebouworkest wordt mede gefinancierd door het ministerie van OCW, de gemeente Amsterdam, sponsoren, fondsen en vele donateurs wereldwijd. Het grootste deel van de eigen inkomsten wordt gegenereerd door concertopbrengsten in binnen- en buitenland. **Klaus Mäkelä** is chef-dirigent van de Oslo Philharmonic en muziekdirecteur van het Orchestre de Paris. Tegelijk met zijn aantreden als chef-dirigent van het KCO begint hij ook als music director van het Chicago Symphony Orchestra. Met het KCO startte de Fin afgelopen seizoen een Schumann-cyclus. Ook dirigeerde hij Mahlers *Eerste* en *Achtste* symfonie tijdens het Mahler Festival. Als cellist speelt hij bij gelegenheid samen met leden van het KCO en zijn orkesten in Oslo en Parijs, en is hij elke zomer te horen op het Verbier Festival. Mäkelä heeft een exclusief contract met Decca Classics. Hij studeerde orkestdirectie aan de Sibelius-Academie in Helsinki bij Jorma Panula en cello bij Marko Ylönen, Timo Hanhinen en Hannu Kiiski.

SUMMARY

Rendering is an amazing coproduction. Half of it consists of Franz Schubert's sketches for a symphony, left unfinished at his death in 1828. One hundred sixty years later, Italian composer Luciano Berio filled in the missing passages – not à la Schubert, but in his own playfully modernist style. The result is fascinating yet alienating, with the listener continually shuttled back and forth between classical and modern. Berio's additions sound modern because of 'strange' notes, as well as the bell-like celesta, an instrument that didn't exist in Schubert's time. Gustav Mahler's symphonies are full-on psychological dramas, in which he unabashedly revealed all of his ideals, doubts and traumas. And it's precisely these very human emotions that enable everyone to recognise something of themselves in the music. For Mahler, the *Fifth* 'sketches a person at the zenith of his life', and is so all-encompassing that he wished he could conduct it fifty years after his death. The first two movements are sombre (Mahler was having health issues) but the sun breaks through the gloom in the third movement. Movement four is a compelling declaration of love to his fiancée Alma, and the triumphant finale paints a lush Alpine landscape, complete with imitations of Alphorns.

Translation: Anne Hodgkinson

EN VERDER...

QNTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open. U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concert-registraties en nog veel meer.

STEUN ONS

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later. concertgebouw.nl/steun-ons

ZOMERCONCERTEN LIVE!

Geniet nog even na van het concert tijdens ZomerConcerten Live! Christiaan Kuyvenhoven gaat in de Spiegelzaal in gesprek met Klaus Mäkelä. U bent van harte welkom.

CONCERTTIP

wo 18/03

20.15 uur
Grote Zaal

Klaus Mäkelä & Orchestre de Paris: Rachmaninoff & Franck

Een topcombinatie in een schitterend programma: Klaus Mäkelä dirigeert het Orchestre de Paris in de beroemde *Symfonie in d* van de Franse componist César Franck, muziek van Parijse bodem. 'Een eliteteam aan het werk', volgens *The Guardian*. De virtuoze Anna Vinnitskaya soleert in Rachmaninoffs *Tweede pianoconcert*, dat voor haar geen geheimen kent.

